

שהקשו מה לא יאכל ומתרחץ שמדובר בירקות הרבה וכמבואר בשו"ע בסימן תע"א "אבל אוכל הוא מעט פירות או ירקות אבל לא ימלא כריסו מהן, ואין צורך להעמיד שמדובר במצה עשירה".

הנודע ביהודה (או"ח סימן כ"א) כותב וז"ל "ואלמלא שכבר הורה ראש המורים שהוא רמ"א לאסור מצה עשירה בער"פ, הייתי מתיר מצה עשירה כל היום בער"פ, ועכ"פ אני מורה דעד חצות היום אפילו לרמ"א מותר מצה עשירה, והמורה להיתר כל היום לא הפסיד באם הוא לצורך קצת אפילו אינו צורך חולה וזקן" (עי' בצל"ח פסחים דף י"ג). ולפי"ז כתבו האחרונים שבבתי מלון הגדולים ובבתי חולים שיש קשיים גדולים בהכנת אוכל לער"פ, ובפרט בערב פסח שחל בשבת שיש חשש שמא אם יתנו חמץ בסעודת הבוקר יבואו לידי מכשול חמץ בפסח, אז אפשר לאכול מצה עשירה עד סמוך למנחה קטנה (עי' שו"ת דברי מנחם להגר"מ כשר דצ"ל סימן ט').

בחידושי המהרש"א בפסחים דף צ"ט כתב להעיר על דברי התוס' שם דמותר לאכול מצה עשירה בער"פ, הרי אפשר להעמיד דמדובר בבציקות של גוים, דהיינו מצה שנילושה ונאפית ע"י גוי בפני ישראל, שאין אדם יוצא בזה ידי חובתו בפסח, כיון שלא נשמר לשם מצוה ואעפ"י שאנו רואין שאין כאן חימוץ, אמנם למצה של מצוה צריך שימור לשמה (עי' רש"י בפסחים מ' ע"א). אולם יש לחלק דלא הותרה דוקא מצה עשירה שאין בה טעם מצת מצוה מותר לאכלה ביום ארבעה עשר, אבל מצה שנעשית ע"י גוי, אעפ"י שאינו יוצא בה ידי חובתו אסור לאכול ממנה ביום ארבעה עשר, כיון שהטעם שלה כטעם מצה גמורה.

ומבואר מדברי המהרש"א שהעיקר תלוי בטעם, ואם יש לה טעם מצה אעפ"י שלא נעשית לשם מצוה אסור לאכול ממנה בערב פסח, ורק מצה עשירה שיש לה טעם אחר ממצה מותר באכילה בער"פ. אולם מדברי הראשונים משמע דלא כמהרש"א שהרי המאירי ותוס' ר"ד כתבו לתרץ קושית התוס' כמו שהקשה במהרש"א וכתבו דבציקות של עכו"ם מותרים באכילה בער"פ. וכך כתב רבינו מנוח בספר המנוחה פ"ו מהלכות חמץ ומצה, ולפי"ז יהיה נ"מ לדינא האם מותר לאכול מצה שנאפה שלא לשמה בער"פ, לדעת

מותר לאכול. וכן משמע מדברי המאירי בריש פסחים שכתב ליישב דברי התוס' שלא אמרו כבא על ארוסתו, רק במצה הראויה לצאת בה יד"ח, אולם מצה עשירה או בציקות של נכרים אין איסור, אולם סמוך למנחה לא יאכל משום מצה לתיאבון וה"ה אף תרגימא, ושלא לאכול מהם אכילה מרובה.

והנה הבאנו לעיל דעת ר"ת דמתיר לאכול מצה עשירה עד סמוך למנחה קטנה, וכן מובא בתוס' פסחים ל"ה ע"ב (ד"ה ומי פירות), מיהו דעת הריב"ש בסימן ת"ב שכל מצה בכלל האיסור (עי' משנה למלך פ"ו מחמץ ומצה הי"ב). בשו"ע (סימן תע"א) נפסק כדברי ר"ת דמותר לאכול מצה עשירה בער"פ. והרמ"א כתב על דברי המחבר - מצה שנאפה כתקנה ואח"כ נתפררה ונילושה ביין ובשמץ אינה נקראת מצה עשירה ואסור לאכילה בע"פ. אולם בשו"ע סימן תמ"ד נפסק לגבי ער"פ שחל בשבת שאוכל מצה עשירה עד שעה עשירית. וע"ז כתב הרמ"א ובמדינות אלו שאין נוהגין לאכול מצה עשירה כדלקמן סימן תס"ב ס"ד יקיים סעודה ג' במיני פירות או בשר ודגים, ולכאורה יש סתירה בדברי הרמ"א שבסימן תע"א פסק שמותר לאכול מצה עשירה, ואילו בסימן תמ"ד השיג על המחבר שמתיר מצה עשירה ואסור לאכול מצות אלו. וכבר עמדו על כך בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק סימן קע"ה) ובשו"ת חלקת יואב (חלק או"ח סימן ט"ז). אולם בחק יעקב סימן תמ"ד והערות השלחן שם כתבו דאין הפירוש בדברי הרמ"א שבער"פ אין לאכול מצה עשירה אלא הכוונה, כיון שאין מנהגינו לאכול בפסח מצה עשירה, ולהכין רק לסעודה שלישית אין דרך בני אדם להטריח על מאכל קטן כזה.

בשו"ת הרדב"ז (ח"א סימן תפ"ט) כתב שנהג בעצמו בסעודה שלישית בער"פ שחל בשבת ואכל מצה עשירה, וכן מובא בתשב"ץ (ח"ג סימן ר"ס). בשו"ת אבני נזר או"ח (סימן שע"ז) כתב לאסור לאכול מצה עשירה שהרי המהר"ל (בס' גבורות ה' פרק מ"ט) כתב שאם אין לו ללילה ראשונה רק מצה עשירה מחויב לאכול לקיים מצות "בערב תאכלו מצות" אף שאינו יכול לקיים מצות לחם עוני, דהוי תרי דינים, וא"כ הו"ל מצה שראוי לצאת בה ידי חובת מצוה, ומה שהתיר ר"ת הוא בלש בלא מים כלל דלא הוה מצה כלל וקרא כתיב "שבעת ימים תאכל מצות". וכן נראה מדברי הגר"א שמיישב בביאורו סימן תע"א ובסימן תמ"ד שכתב ליישב קושית התוס' ב